

Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції,
присвяченої 140-річчю з дня
народження педагога

ГРИГОРІЙ ВАЩЕНКО ЯК ОДИН З ФУНДАТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ Й ОСВІТИ

Умань – 2018

Міністерство освіти і науки України
Черкаська обласна державна адміністрація
Управління освіти і науки
КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка»

ГРИГОРІЙ ВАЩЕНКО ЯК ОДИН З ФУНДАТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ Й ОСВІТИ

Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 140-річчю з дня народження педагога

18-19 травня 2018 року
(тези доповідей)

УМАНЬ
ВПЦ «Візаві»
2018 рік

УДК: 37(09)

Г83

Редакційна колегія:

Чепка О.В. – кандидат педагогічних наук, директор КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Зайченко І. В. – доктор педагогічних наук, професор, викладач КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г.Шевченка»

Крамська З. М. – заступник директора з навчальної роботи КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Дзисюк М. В. – заступник директора з соціально-гуманітарної та виховної роботи КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Денисюк Т. К. – кандидат філологічних наук, завідувач навчально-методичного кабінету КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Льбченко І.І. - кандидат педагогічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка»

Мельничук Т. Ф. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурології НУБіП України

Фещенко Г. В. – кандидат педагогічних наук, завідувач заочного відділення КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Поштарук Л. І. – завідувач відділення дошкільної і початкової освіти КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, магістр

Сидорчук Л.П. – завідувач відділення соціальної і корекційної освіти КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії

Вишневецька Л. Г. – завідувач відділення музичного мистецтва КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Г83

Григорій Ващенко як один з фундаторів української національної школи й освіти: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю з дня народження педагога 18-19 травня 2018 року / за ред. Любченко І.І. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. – 234 с.

УДК: 37(09)

ЗМІСТ

Булда А.А., Субіна О.О.	6
Інтернаціоналізація педагогічної освіти на сучасному етапі	
Вайченко І.В.	8
Громадсько-державницькі погляди Григорія Ващенка	
Віланич Г.П., Юзик М.А.	19
Реалізація дидактичних ідей Г.Ващенка в сучасній НУШ	
Веремюк Л.Л.	22
Національне виховання української молоді у поглядах Г.Г. Ващенка	
Коваленко О.В.	25
Проблема вихователя і вчителя у педагогічній спадщині Г.Ващенка	
Ковтун Т.І.	29
Г.Ващенко про «визволення» Західної України більшовиками	
Кравчук Н.П.	34
Аспекти здоров'язбереження студентської молоді у педагогіці Г. Ващенка	
Лапа О.В.	36
Г.Ващенко про проблеми безпритульного дитинства в СРСР	
Любченко І.І.	39
Г.Ващенко про чинники виховання української молоді	
Любченко І.І., Грабченко Н.І.	43
Г.Ващенко про інтернаціоналізм і націоналізм	
Любченко І.І., Жук І.В.	46
Виховний ідеал Григорія Ващенка	
Любченко І.І., Милосердова Т.А.	50
Г.Ващенко про твори А.Макаренка і політику СРСР	
Любченко І.І., Ткачук О.	53
Г.Ващенко про народну пісню та етнопедагогіку	
Мельничук Т.Ф.	56
З досвіду національно-патріотичного виховання студентів ВНЗ у світлі поглядів	
Г.Ващенка на проблеми національного виховання української молоді	
Морозова О.О., Корецька А.С.	62
Глобалізаційні освітні процеси сучасного світу	
Пашенко М.І., Лісова Л.В.	65
Г.Ващенко про християнський виховний ідеал	
Пашенко М.І., Яценко Т.В.	68
Використання педагогічних ідей Григорія Ващенка в розбудові національної системи освіти в Україні	
Петренко Л.М.	72
Концепція української національної школи і система освіти у педагогічній спадщині Григорія Ващенка	
Фещенко Г.В.	75
Аналіз Г. Ващенком християнського виховного ідеалу	
Фещенко Г.В., Гонтарук М.С.	79
Виховання естетичних почуттів молодших школярів у педагогічній спадщині Г.Ващенка	

творчий спадок одного з найзначніших вчених-педагогів України, прагне втілити у практику відбудови національної школи незалежної держави найсуттєвіше з того, що нині допомагає зводити національну систему виховання та освіти української молоді.

Література

1. Погляди Г. Ващенко на українську освітньо-виховну систему. [режим доступу] – <http://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14322/>
2. Погрібний А. Виховний ідеал педагога-державника [режим доступу] – http://vashchenko.lviv.ua/textes/va_st2.html

Коваленко Олена Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент

Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка
(м. Київ)

ПРОБЛЕМА ВИХОВАТЕЛЯ І ВЧИТЕЛЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА

Проблема особистості вихователя, вчителя – одна з центральних у педагогічній спадщині видатного педагога-гуманіста ХХ сторіччя Григорія Григоровича Ващенко.

Під впливом творів відомого вченого П. Лесгафта, Г. Ващенко захопився психологією й педагогікою і в подальшому присвятив себе педагогічній діяльності. Ким тільки не доводилось працювати Г. Ващенку впродовж життя: вчителем сільської школи, викладачем парафіяльної жіночої школи та духовної школи м. Кутаїсі; вчителем комерційної школи, учительської семінарії та жіночої гімназії; викладачем української мови і літератури на курсах українізації вчителів шкіл; викладачем педагогіки, психології Полтавського вчительського інституту; директором вчительської семінарії; доцентом Харківського університету; викладачем педтехнікуму ім. Б. Грінченка; викладачем Інституту народної освіти; керівником кабінету

соціального виховання при Інституті народної освіти; професором і керівником кафедри педагогіки Полтавського ІНО; керівником аспірантури при кафедрі педагогіки Полтавського ІНО; завідувачем кафедри педагогіки у Сталінградському педінституті; професором педагогіки Українського вільного університету (Мюнхен), ректором Української богословської академії (Мюнхен),- але проблеми вихователя і вчителя у нього завжди були у центрі уваги. Це питання піднімалось у таких творах Г.Ващенко, як: «Виховний ідеал», «Загальні методи навчання», «Виховання волі і характеру», «Праці з педагогіки та психології» та ін.

Біографія і науково-педагогічна спадщина Г.Ващенко була і є предметом дослідження О.Ковалю (Бельгія), Г.Хілліга (Німеччина), А.Алексюка, А.Бойко, Г.Бугайцевої, О.Вишневського, О.Гентош, Н.Дічек, І.Зайченка, П.Кононенка, В.Майбороди, Б.Павліва, А.Погрібного, М.Рудакевич, Ю.Руденка, З.Сергійчука, С.Стефанюк, М.Стельмаховича та ін.

Ключовою фігурою сучасних процесів модернізації системи національного виховання, безперечно, є педагог, чий рівень професійної та особистісної культури має забезпечувати дієвість виховуючих перетворень. Нові вимоги до професійної та особистісної культури педагога ставлять на порядок денний завдання суттєвих змін у методології, змісті, технології безперервної педагогічної освіти, приведення їх у відповідність до освітніх і культурних реалій сьогодення. Проте найголовнішим все ж залишається питання професійної й особистісної компетентності вихователя і вчителя щодо якості організації освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти і загальноосвітній школі.

Компетентність розглядається педагогічною наукою (Г.Беленька, П.Горностай, І.Єрмаков, В.Кремень, В.Огнев'юк, Л.Хоружа та ін.) як здатність особистості вихователя, вчителя кваліфіковано й ефективно діяти не тільки в стандартних умовах, але й вирішувати професійні завдання в ситуаціях, що вимагають творчого підходу. У більшості європейських країн

покитником, що найбільшою мірою відповідає сучасним вимогам здійснення педагогом своєї професійної місії, визнано компетентність як інтегральний соціально-особистісно-поведінковий феномен, що поєднує в собі мотиваційно-ціннісний, когнітивний і діяльнісний компоненти.

Компетентність вчителя в контексті духовно-моральної парадигми виконання Г.Ващенка ми визначаємо як світоглядну ерудицію вчителя, що полягає у формуванні особливого духовного стилю професійної діяльності, спілкування і відносин, становленні його професійної культури в результаті якісної зміни когнітивних, ціннісно-змістовних та емоційних компонентів особистості, як носія духовних цінностей, моральних ідеалів та педагогічної свідомості.

Одним із центральних понять педагогіки є поняття особистості. Учення про особистість - методологічна основа будь-якої педагогічної системи. Сучасний вчитель, писав Г.Ващенко, повинен розуміти, що формування особистості дитини стосується не тільки розвитку провідних психічних процесів, але насамперед полягає в оволодінні нормами спілкування, діяльності і відносин на основі християнської моралі; пробудженні і зміцненні її духовності.

Найважливішим для вчителя, на переконання Г. Ващенка, є турбота про ближнього (учня), в контексті професійної компетентності це мистецтво взаєморозуміння, індивідуальна підтримка і допомога учневі, створення ситуацій життєвого успіху, допомога у виборі правильної життєвої позиції, визначенні життєвих орієнтирів і цінностей, оптимістичного ставлення щодо проявів його особистості.

Душа вчителя завжди відчувається учнями: «саяво Добра в очах учителя» це і є перша духовна сходинка його зближення з внутрішнім світом учня. Серед усіх критеріїв, що визначають педагогічну взаємодію ефективною, на думку Г.Ващенка, на першому місці повинен стояти критерій психологічної комфортності, який безпосередньо впливає на бажання учня йти до школи, спілкуватися з учителем, однолітками,

отримувати радість пізнання, відчувати себе значущим і потрібним для інших людей. Г. Ващенко заперечував авторитаризм педагога у вихованні, в тому числі у формуванні знань, розвиткові інтелекту учнів. Це може дати тільки жалюгідні наслідки. Видатний педагог зазначав, посилаючись на практику, що насильством важко «вбити» в голови якісь знання. Адже, на його переконання, коли вихованець учиться лише з наказу, без усякого зацікавлення, коли мотивом, що спонукає його до навчання, є лише страх перед карою або низькою оцінкою, знання з великим трудом засвоюються ним, вони не стають органічною частиною його «Я» і тому скоро забуваються як щось непотрібне, ззовні «накинута».

Подумки зазираючи у освітню систему омріяної України, Г. Ващенко зазначав, що педагогіку майбутнього можна будувати лише на засадах такої філософії, що визнає абсолютні вартості такі, як Добро, Краса, Істина, Свобода.

Освіта в Україні початку ХХІ сторіччя порушує і намагається розв'язувати ці ж питання. Отже, концепція Г. Ващенка на втратила її сьогодні своєї актуальності.

Література:

1. Ващенко Г.Г. «Виховний ідеал». Підручник для педагогів, вихователів, молоді і батьків. – Полтава, 1994 р.
2. Ващенко Г.Г. «Служба Богові і Батьківщині» //Рідна школа. – 1992. - №№ 2 – 4.

Наукове видання

**ГРИГОРІЙ ВАЩЕНКО ЯК ОДИН З ФУНДАТОРІВ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ Й ОСВІТИ**

Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 140-річчю з дня народження педагога

18-19 травня 2018 року

(тези доповідей)

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 22.06.2018 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 13,60

Тираж 100 прим. Замовлення № 1675

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»

20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2521 від 08.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail.com